

הַבְּרִיּוֹת אֶפְלוּ גוֹיִים, וְלֹא יִקְנֶא עַל שׁוֹם-דְּבָר כִּי כֻצַּל יְמִינוֹ
עַל־י הָאָרֶץ, וַיִּשְׁנֵא וַיִּהְבִּיל כָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּפְתַ
בְּמִלַּח תֹּאכַל וּכְוִי [אבות ה, ד], וְלֹא תִחַמַּד שׁוֹם-דְּבָר מִהַבְּלִי
הָעוֹלָם הַזֶּה, וְתִבְרַח בְּכָל פֶּתַח מִן הַשְּׂרָרָה הַקּוֹבְרָת בְּעֲלִיָּה
[ראה פסחים פז:], וְלֹא תִגְלֶה צְדָקוֹתֶיךָ כִּי תִאֲבֹד שְׂכָרְךָ בְּעוֹלָם
הַבָּא וְגַם יַעֲנִישׁוּךָ בְּגִיּהוֹנוֹם.

ב. מִדּוֹת הָאֲסוּרוֹת, וְהֵן: לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת, וְהַלְבֵּנֹת
פְּנִים, וְכַנּוּי שֵׁם רַע לְחִבְרוֹ, וְלִיצְנוּת, וְהַשְּׂקָר, חֲנֻפָּה,
וּרְמִיזָה, שִׁיחָה כְּטֵלָה, סְפוּר גְּנוּת חִבְרוֹ, מִתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן
חִבְרוֹ, מְשַׁלַּח מְדַנִּים בֵּין אַחִים, נִהְנֶה בְּכַבוֹד תּוֹרָה,
הַסְתַּכְּלוֹת בְּעֲרִיּוֹת.

ג. בְּמִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה, בְּהַחְמוּרוֹת שֵׁישׁ בָּהֶם כְּרַתוֹת
וּמִיָּתֵהּ בִּידֵי-שָׁמַיִם וּמִיָּתֵת בֵּית דִּין; וְחִלּוּל הַשֵּׁם קִשָּׁה
מִכָּלֵם, וּכְתִיב [במדבר לב, כב]: "וְהִיִּיתֶם נֹקִים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל";
וּבִפְרָט מִצְוֵן נִדָּה, אֶפְלוּ בְּכָל מִיָּנִי קָרוֹב כָּלֵל; וּשְׁמִירַת
הַשֶּׁבֶת בְּכָל פְּרֻטָּיָהּ, יוֹתֵר מִכָּל הַמִּצְוֹת; נְקוּר הַבְּשָׂר
בְּתַכְלִית, מִכָּל-שֶׁהוּא שֶׁל חֵלֶב וְדָם. וּמִכָּל מִיָּנִי קָרִי, אֶפְלוּ
בְּאֵנֶס; לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמּוֹת הַקֶּדֶשׁ כָּלֵל, "וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ
בְּתֵגָא, חֵלְף" [אבות א, יג]; וּמִבְּזָה תְּלִמִּיד-חֶכֶם, כִּי נִקְרָא
אֶפִּיקוּרוֹס [סנהדרין צט:]; וּמִכָּל מִיָּנִי מְסִירוֹת וּמִלְשִׁינוֹת
לְגוֹיִים. וְאַחֲרֵיהֶם הֵלְאוּם הַחְמוּרִים, כְּמוֹ שְׁבוּעָה לְהַשִּׁי
וְאֶפְלוּ בְּאֵמַת, אוֹ שְׁבוּעַת שְׁוֹא, וְכָל מִיָּנִי שְׁבוּעָה; וְכָל
מִיָּנִי מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.

ד. בְּקִיּוֹם מִצְוֹת עֲשֶׂה: צִיצִית; תְּפִלִּין; קְרִיאַת-שְׁמַע
פְּעָמִים בְּכָל יוֹם; כְּבוֹד שֶׁבֶת בְּכָל הַפְּרָטִים; לְמוֹל
הַבֵּן; גְּמִילוֹת חֲסִדִים וּבְקוּר חוֹלִים וְהַכְּנַסַּת אוֹרְחִים
וְהַבָּאָת שְׁלוֹם; תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה בְּתַכְלִית-הַכּוֹנֵה
וּבְשִׁמְחָה; מְזֻכֵּי לְחִיבָא; מִשְׁאֵל-וּמִתָּן בְּאֵמוּנָה; צְדָקָה,

השער החמישי

בְּבֹאֹר מְדֻרְגַת הַחֲסִיד בְּדֶרֶךְ קִצְרָה, כְּדִי שִׁיְהִי נֶגֶד פְּנֵי
הָאֲדָם תָּמִיד

וְהוּא מְבֹאֵר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵם מִצְוִיִּים תָּמִיד וְצָרִיכִים
וְהִירוֹת גְּדוּלָּה, וְגַם הֵם דְּבָרִים שֶׁהֵם יוֹתֵר חֲמוּרִים
מִכָּל הַשְּׂאָר, כְּפִי אֲשֶׁר בְּרַחֲמֵי מִפְּנֵינִי אִמְרֵי נַעַם רְבוּתִינוּ
וְ"ל בְּתַלְמוּד וּבְמִדְרָשִׁים וּבְמִסְכָּת יִרְאֵת חֲטָא* וּפְרָקִי
דְּרַךְ-אָרֶץ וּבְסִפּוּר הַזֶּהר.

כְּבָר נִתְבָּאֵר בַּשְּׂעָרִים שְׂקָדְמו [ביג] כִּי שְׁלוֹשׁ מְדֻרְגוֹת הֵן:
הָרֵאשׁוֹנָה — בְּקִנְיַן הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת בְּנִפְשׁ הַיְסוּדִית
בְּטַבַּע גָּמוּר.

הַשְּׁנִיָּת — בְּסוּר מְרַע': שֵׁסִ"ה מִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה, בְּנִפְשׁ
הַשְּׂכֵלִית.

הַשְּׁלִישִׁית — בְּקִיּוֹם רַמ"ח מִצְוֹת עֲשֶׂה, הַנִּקְרָא 'עֲשֶׂה
טוֹב'.

וְהֵנָּה עוֹד יֵשׁ מְדֻרְגָה אֲמִצְעִית, שֶׁהִיא קִנְיַן הַמִּדּוֹת וְגַם
הֵם קְרוּבִים אֶל מִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה דְּרַךְ-אֲסִמְכַתָּא
וּמִדְּבָרֵי-קְבֵלָה שֶׁהוּא מֵהַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים.

א. עֲנִיֵן הַמִּדּוֹת הַיּוֹתֵר-מְגֻנוֹת וְיוֹתֵר-חֲמוּרוֹת וְהַמוֹנְעוֹת
דְּבִקוֹת הָאֲדָם עִם הַשִּׁי: הַגְּאֹה, הַכַּעַס, הַקִּפְזוּת,
וְהַעֲצָבוּת, הַשְּׂנְאָה, הַקִּנְאָה, הַתְּאֹהוּ בְּתַעֲנוּגִים, הַחֲמָדָה,
הַשְּׂרָרָה וְהַכְּבוֹד, וְהִרְאוֹת מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לְבְנֵי-אָדָם.
וְהַפֶּכֶס הֵם: הַשְּׁפִלוּת עַד קִצְעָה הָאֲחֵרוֹן, וְלֹא יִכְעַס כָּלֵל
אֶפְלוּ עַל בְּנֵי בֵיתוֹ, וְלֹא יִקְפִיד כָּלֵל, וְיִהְיֶה נֶעְלָב מִן הַפֶּל
וְלֹא עוֹלָב, וְיִהְיֶה שְׂמַח אֶפְלוּ בַעַת צְרוּתוֹ, וְיֵאָהֵב אֶת כָּל

* כַּךְ נִקְרָאוּ שִׁבְעַת הַפְּרוֹקִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל מִס' דְּרַךְ-אָרֶץ.